

Suomalais-saksalaisen sanakirjan uusi painos

PEKKA KATARA *Suomalais-saksalainen sanakirja*. Kolmas, lisätty ja parannettu painos. WSOY, Porvoo 1957. XII + 1291 s.

Jo kauan sitten loppuunmyyty prof. Pekka Kataran laaja suomalais-saksalainen sanakirja ilmestyi syyskesällä kolmantena, kauttaaltaan uusituna painoksena. Uusimisen tarpeellisuudesta ei voitane olla eri mieltä: olivathan vuosina 1925 ja 1939 julkaistut varhemmat painokset, jotka ilmestyessään vielä hyvin täyttivät tehtävänsä, jääneet aikaa myöten sekä suomen että saksan tuoreimmasta kehityksestä yhä pahemmin jälkeen. Nyt julkaistun laitoksen hyväksi tekijä on voinut käyttää sekä omia kolmen vuosikymmenen aikana tekemiään muistiinpanoja että useiden syntyperäisten saksalaisten kielentaitajien apua; heistä mainitaan alkulauseessa mm. Göttingenin yliopiston suomen kielen lehtori tri Marie-Elisabeth Schmeidler, Hampurin yliopiston suomalais-ugrilaisien kielten ja Suomen instituutin apulainen Helmut Henning ja Göttingenin yliopiston suomalais-ugrilaisen seminaarin assistentti fil. kand. Ingrid Schellbach. Tekijän ja hänen apulaisensa asiantuntemuksen ansiota on, että sanakirja yleensä tuntuu varsin luotettavalta ja sen saksannokset osuvilta ja käyttökelpoisilta. Kokonaisuuden kannalta luullakseni häviävään vähemmistöön jäävät sellaiset pikku epätasällisyydet ja suoranaiset käänkövirheet kuin seuraavassa mainittavat:

Arkikielen *jännätä* ei ole vain 'spannend sein' («se jännää minua» = 'darauf bin ich gespannt') vaan myös ja ennen kaikkea 'seurata t. odottaa jkta t. jtkä jännittyneenä' (Nyky-suomen sanakirjassa esim. »radion ääres-

sä jännättiin voittoa», »pojat jännäsivät Saarisen puolesta»). — *Kansion* ainoaksi vastineeksi on merkitty 'Aktendeckel'. Tämän käänköksen tarpeellisuus on vähintään kyseenalainen, paljon tärkeämpi olisi sanan valtamerkitys 'Album' (NS:n mukaan *kansio* 'kirja t. lehtiö, johon kerätään valokuvia, postimerkkejä tms., albumi'). — *Kestopäällyste* on saksannettu sanoilla 'Dauerpflasterung; Schutzhülle, Presenning'. Kaksi jälkimmäistä käänköstä ovat liikaa. — *Kuntoisuusloma* 'palvelusaikanaan erityisesti kunnostautuneelle asevelvolliselle myönnettävä loma' on tulkittu väärin 'toipumislomaksi', saks. 'Genesungsurlaub'. — *Lylly* ei ole 'Kern-, Herzholz' vaan 'harter Splintteil eines gekrümmten Nadelholzes' tjs., vrt. Alanteen pitkään mutta täsmälliseen englanninnokseen 'the hard surface (layer) of a (crooked) coniferous tree'. — *Maakalainen* yleiskielen sanana ei ole 'ländlich, bäuerlich, dörflich' vaan 'Urbewohner, Eingeborener'. — *Mielekäs* 'vernünftig': rinnalla odotaisi myös termiä 'sinnvoll', jonka suomalaiseksi vastineeksi sana tietävästi on sepitetty (ks. Vir. 1946 s. 164—166). — *Saneen* käänkö 'Teil einer Wortverbindung' on virheellinen: sikäli kuin tämä vuosikymmenien mitaan eri kertoja käyttöön elvytelty uudistermi ylimalkaan katsotaan sanakirjassa tarpeelliseksi, sen käänköseksi sopisi pelkkä 'Wort'. — *Tehoste* ei ole suinkaan *pakotteen* synonyymi (saks. 'Sanktion') vaan lähinnä kai 'Effekt', vrt. *ääni-*, *valotehoste*. (Edellinen yhdyssana puuttuu teoksesta; mukana sen sijaan on olemattomaksi kat-

sottava *äänivaikute* 'Lauteffekt'.) — *Turo* 'veteen upotettu havusto, johon kalat laskevat mätinsä' ei ole saksaksi toki 'Eishacke' (sekaantuma *tuuraan!*).

Toistan vielä, että tällaiset haja-poiminnot eivät paljonkaan järkytä sitä edullista käsitystä, jonka sanakirjasta saa arvioidessaan sitä juuri saksannosten onnistuneisuuden kannalta. Niin välttämätöntä kuin käänöstarkkuus onkin, se ei kuitenkaan ole ainoa sanakirjan käyttöarvoon vaikuttava tekijä. Toinen muistettava puoli on hakusanaston valinta: mitkä ovat ne (laskujeni mukaan) noin 70 000 sanaa, jotka tässä suomalais-muunkielisten leksikkojemme nuorimmaisessa ovat saaneet valtuuden toimia nyky-suomen keskeisten sanavarojen edustajina?

Aloittaakseni sanaston uusimmasta päästä totean, että teoksessa ilmenee kiitettävää pyrkimystä ottaa huomioon suomen tuoreimmatkin uudissanat, mikäli ne näyttävät saaneen yleiskielessä riittävästi jalansijaa. Muutamia esimerkkejä tämäntapaisesta mukaan päässeestä sanastosta: *itsepalvelu*, *jääne*, *kantaesitys*, *kiitajuma* (puuttuu vielä 1953 ilmestyneestä NS:n II osasta), *kiramo*, *kolmiulotteinen*, *kuunnelma* 'Hörspiel', *lapsilisä*, *leikkuupuimuri* 'Mäh-drescher', *lentoemäntä*, *paikoittaa*, *rinnakkaiselo* 'Nebeneinanderbestehen, Ko-existenz', *rivitalo*, *sijata* 'das Bett machen', *taajama* 'Flecken', *tekkari*, *televioida*, *testi* ja *testata*, *tukipalkkio*, *tunnistaa* 'erkennen; identifizieren' (psykologien jo kauan käyttämä termi, joka varsinkin parin viime vuoden aikana on ruvennut syrjäyttämään sanomalehtien onnettomuusutisista jäykkää kiertoilmausta *todeta henkilöllisyys*), *työllistää* 'einem Arbeit zuteilen, einem Arbeit besorgen', *ula*, *vesibussi* 'Wasserbus', *vetypommi*, *ydinfysiikka*, *yhtenäiskoulu*, *öljylämmiteinen*. Paikalleen on kelpuutettu jopa sellainen

uutuus kuin mainoskielen *teini-ikäinen*, vastineina sekä perisaksalainen 'Backfisch' että englantilaisperäinen muoti-ilmaus 'Teenager' (jonka äänneasua etymologisesti erilähtöinen suomenkin sana lienee myötäilevinään). Tällaisten sinänsä ilahduttavien näytteiden vastapainoksi on kuitenkin huomautettava, että hakusanastossa on myös melkoisia puutteita. Seuraava satakunta sanaa käsittävä puuteluettelo ei pyri mihinkään täydellisyteen, se vain osoittaa, minkälaisia tavallisia nyky-suomen sanoja teoksesta yllätykseksen saa turhaan etsiä: *ajoittaa*, *arkistoida*, *asfaltoida* (s.v. *asfaltti* on kyllä vanhastava *laskea asfaltilla* 'asphaltieren'), *eriste*, *eroavuus* (mukana on vain vanhastava *eroavaisuus*), *hahmottaa*, *hajonta*, *heijastuma*, *hevosjalostus*, *hälytys sireeni*, *ilmastoida*, *jalkapalloilija* (on vain kömpelö yhdyssana *jalkapallonpelaaja*), *jäsentyä*, *kaluste*, *kaukokirjoitin*, *keho* (tämä on kai tunnus-tettava nyky-suomen sanaksi, vaikkei myöntäisikään kaikkia sen tekemiä alueenvaltauksia aiheellisiksi), *koneistaa*, *konsertoida* (s.v. *konsertti* on antaa [!] *konsertti* 'ein Konzert geben; konzertieren'), *kuuluvuus* (on vain *kuuluvaisuus*), *kuvanheitin*, *kynsilakka*, *kynsiviila*, *kääntöpuoli*, *lakikorkeus*, *leimallinen*, *linjuri*, *loistelamppu*, *maileri*, *mappi* (kukapa tietäisi hakea tämän sanan vastinetta 'Aktendeckel' *kansion* kohdalta!), *muistinnumero*, *myrskylyhty*, *määrittää*, *nopeuttaa*, *nopeutua*, *nyrkkeilykehä*, *osatekijä*, *ostoslaukku*, *pakaste*, *paketoita*, *panssari-vaunu*, *passikuva*, *pohjaonki*, *puimala* (tämän sanan virkaa näkyvät toimit-tavan lähinnä *puimahuone* 'Dresch-scheune' ja murteellinen *puimaluha* 'Dreschraum'), *pune*, *rajapuomi*, *raken-nustyömaa*, *rataennätys*, *rattijuoppo(us)*, *retkeilymaja*, *rintasyöpä*, *rokote* (sen vastineet löytyvät vain s.v. *rokkoaine*, joka on kaikkea muuta kuin nyky-suomen normaali-ilmaus), *roskakoulu*, *rusketus*,

sadealue, sarjakuva, seloste, sitruunasooda, sokeuttaa, sokeutua, suhteuttaa, sulkeisjärjestys, summeri, suojatulli, taisteluhansikas, taisteluhauta (sen vanhentuneet synonyymit juoksuhauta ja ampuhauta ovat kumpikin mukana), taulukoida, tavujako ja tavutus (sanakirjan käyttäjän arvattava kääntyä näiden sijasta hakusanan tavunjako puoleen!), teorioida (on vain teoretisoida), termos-pullo, terrieri, tiedotustilaisuus, trikki, tunnelmoidsa, tupakkalakko, tulkiskella (on vain tulkistella), tuulitakki, tyhmyri, työstää, täyteinen 'umpinainen, kompakti', ujelttaa, umpirauhanen, untuvikko, uppottukki, urakoida, uralilainen, vaikeaselkoinen, vakiovaruste, valuuttavaranto, vararengas, varaslähtö, varastotila, vaskitsa, veripalvelu, veroennakko, verokarhu, viemärröidä, vilkkuvalo (on vain vilkkutuli), vuohikas, vuoro(lento)kone, yhdiste, yleisönpalvelu, yliluutnantti, äänentoisto. Yhtään näistä sanoista ei voine väittää ainakaan harvinaisuutensa tähden syrjittäväksi, eikä liioin voida sanoa, että niiden käsille saamisessa olisi ollut ylittämättömiä esteitä: melkein kaikki esittämäni sanat ovat nähneet päivänvalon eräissä muissa tällä vuosikymmenellä ilmestyneissä sanakirjalähteissä (joko Nykysuomen sanakirjan osissa I—IV tai Alanteen suom.-engl. sanakirjassa, useat näissä kummassakin).

Monina painoksina ilmestyneitä suomalais-muunkielisiä sanakirjojamme — etunenässä itse kunnianarvoista Cannelinia — on tunnetusti pyrkinyt vaivaamaan eräs pahanlaatuinen taipumus: ne ovat kerrasta kertaan laahanneet mukanaan käytännöstä jo ammoin kuollutta hakusanastoa, joka on omiaan pöhöttämään kirjan kokoa mutta tuskin lisäämään sen käyttöarvoa. Kataran sanakirjan uusi painos ei ole tästä taipumuksesta millään muotoa vapaa, jos kohta täytyy myöntää, ettei se siinä

ehkä ilmene aivan yhtä räikeänä kuin vielä viimeksi ilmestyneessä Cannelinissa. Hakusanaston tätä puolta valaisevat esim. seuraavat näytteet: *alttiiksiantamus, elämäkatsanto* (merkitty tasaveroiseksi rinnakkaisasuksi *elämäkatsomuksen* eteen), *hajaannuksellinen* 'schismatisch', *harrastuksellinen* 'geistig rege, wachsam, für alles interessiert', *houruinhoitolaitos, hulluinhoitolaitos, keskuksellinen* 'zentral', *kirjoituskalut* = *kirjoitustarpeet* (käypä ilmaus *kirjoitustarvikkeita* vastoin puuttuu), *kunniapattoinen* 'ehrvorgessen', *metsästysneuvot* (tähän hakusanaan viitataan s.v. *metsästystarvikkeet*), *soitannon/arvostelija, -harrastaja, -johtaja, -opettaja, -tuntija, -ystävä, telefonoida, tie- ja vesirakennusten ylihallitus* (s.v. *vesirakennus*), *täyttämys* 'Erfüllung', *vaja* 'Mangel, (raam.) Stückwerk', *vaja/valtainen, -valtaisuus, -varainen, -varaisuus, vedenpitoinen, vuorilleküpejä* (vuoristokiipeilijä puuttuu), *vähämieliskoulu* 'Hilfsschule' (kohdallaan on sentään myös *apukoulu* 'id.'), *yhtymys* (selitetty viiden vastineen voimalla: 'Begegnung, Zusammentreffen, Zusammenkunft, Versammlung, Berührung'). Tämöiset vanhentuneisuudet ovat sitä kiusallisempia ja harhauttavampia, milloin kyseessä on jonkin erikoisalan termi: *kehittäjä* (tekn., valok.) 'Entwickler' (myös *kehite* mainitaan), *korkeajännitys, miellelyhtymys* 'Ideen/assoziation, -verbindung, -verknüpfung' (rinnalla *miellelyhtymä*, sen sijaan uudempi *miellekytkelmä* puuttuu), *radiolähettäjä* 'Rundfunksender' (*radiolähetin* puuttuu). Eräät hakusanat ovat sen laatuksia, että tulee epäiliseksi, onko niitä elävässä kielessä koskaan edes käytetty (jotkut ehkä ovat menneiden vuosikymmenien satunnaisia uudissanaehdotelmia, jotkut muunkielis-suomalaisia sanakirjoja laadittaessa hetken tarpeeseen sepitettyjä ehdollisia käännösvastineita): *arvoke* 'Valuta', *arvokkeisto* 'Valu-

ten, pl.', *etuantikilpailu* 'Handikap, Vorgabespiel', *kuivanlystikkyyks* 'trockener Witz', *luonnonkantainen: I. tila* 'Naturzustand', *luonnonoppinut* 'naturkundig', *noukkeet* 'Kleinigkeiten, Dinge', *nykykestämä* 'Präsens, Präsensia, Gegenwart' (muka kieliopin termi), *paperipäällystin* 'Papierüberzug', *sanelma* 'Ausdruck', *soittamo* 'Orchester', *teatterikiikko* 'Theatermanie', *välillismuoto* (kiel.) 'Übergangsform', *äännäntä* 'Aussprache', *ääntimistö* 'Sprechapparat'. — Suoranaisia murteellisuuksia teoksessa ei ole kiusaksi asti; huomattakoon kuitenkin esim. seuraavat: *ahingas* 'Fischgabel', *luha* 'Tenne', *lähiteillä* 'nahe, in der Nähe', *natu* 'Kriegen, Abschlagen, Fangen, Haschen, Zeck', *natusilla: olla n.* 'Fangen t. Kriegen t. Abschlagen spielen', *routto* 'Reuter, Schwedenreuter, Harfe', *ruikailla* 'nörgeln, meckern', *saine* 'geizig, filzig', *vengastella* (vääristellä) 'verdrehen', *voiteroinen* (kasv., Lactarius) 'Milchschwamm, Milchling' (tämän sanan tuntevat Sanakirjasäätiön kokoelmat vain Pälkjärven murteesta, merkityksenä 'voisien').

Tuskin mikään suomen rakennepiirre asettaa sanakirjantekijää niin kovalle koetukselle kuin yhdyssanojen muodostuksen helppous: mitkä kaikista ajateltavissa olevista yhdyssanoistamme ansaitsevat pääsyn itenäisiksi hakusanoiksi? Nykysuomen sanakirjassa tämä kysymys on ratkaistu mallikelpoiseksi katsottavalla tavalla: yhdyssanoja on siihen otettu »varsin valikoiden, pyrkien saamaan mukaan kaikki tavallisimmat, vakinaisessa käytössä olevat, ja muutoin tyytyen vain näytteisiin» (sitaatti NS:n I osan alkulauseesta). Yhtä onnistuneena ei voida pitää Kataran sanakirjassa toteutettua yhdyssanojen valintaa. Teoksen painolastina on ensinnäkin koko joukko saksan ja ruotsin

oikeinkirjoitusmalleihin nojautuvia yhdyspartisiippeja, jotka suomen kannalta olisivat ilmeisiä sanaliittoja ja siis erilleen kirjoitettavia: *kuolleena-syntynyt*, *laajalti/matkustanut*, *-tunnettu*, *lainaksiannettu*, *merenvahingoittama*, *merentakulkenut*, *paljonmerkitsevä*, *palvelukseenkelpaava*, *puutakasvamaton*, *rintaapuhdistava*, *sanassaanpysyvä*, *uunissaapaistettu*, *voitonseppelöimä*, *yhteensekoittunut*, *yhteiskuntaa/hajottava*, *-pirstova*, *-rakentava*, *-vahingoittava*, *-vihaava* (!) jne. Vielä häiritsevämpää kuin tällaiset on sanakirjassa aivan systemaattiseksi kehitetty pyrkimys suosia teorioimalla muodostettuja kaksi-, kolmi-, jopa neliosaisia yhdyssubstantiiveja, -adjektiiveja ja -adverbeja. Seuraava poimielma ei kaivanne tarkempaa erittelyä kuin että se sisältää ensiksikin sanoja, jotka tulisivat kysymyksen enintään ehkä jossakin tilapäisessä käyttöyhteydessä, toiseksi sanoja, joita joskus kenties on käytetty mutta jotka eivät enää ole elävää kieltä, ja kolmanneksi sanoja, jotka täydellä syyllä voidaan leimata aivan olemattomiksi: *aikakirjainkirjoittaja*, *arvonimenhimoinen*, *avoajkamunkki*, *edistysviihamielinen*, *elinkeinonharjoittaminen*, *elintarvepäällikkö*, *eriläänpysymissopimus*, *etuoikeusvaatimus*, *hallituksenmuodostaminen*, *hetikäteisellä*, *hevosenkengityskoulu*, *ilmamaihinnousumuodostelma*, *ilmapurjehdustaito*, *irtolippujärjestelmä*, *jalankulkuliikenne*, *kaasusuojeluvalmius*, *kasvatuksenvastainen*, *kirjallisuudenhistoriantutkija*, *kokouksenjäsen*, *koneenkoonpanija* 'Monteur' (vrt. hakusanaan *koneenasentaja*, jonka kohdalla on vain viittaus tähän sanaan), *korkeimmanomakätisesti*, *kortestapovaa-mistaito*, *koulutarvikkeidenkauppa*, *kristinopinkappaleet*, *kuitinantovelvollisuus*, *kylmävesiparantola*, *kädellesuuteleminen*, *laskuesimerkkikokoelma*, *liikeapulaiskysymys*, *luonnonesinekokoelma*, *lyijykynän-suojustin*, *lääninpäämies*, *maalais herrasväki*, *maaliinammuntakivääri*, *merimie-*

henammatti, metsäkorkeakoulu, mielipidetutkimuslaitos 'Gallup-Institut' (omana hakusananaan on *Gallup-instituutti* 'Institut für Meinungsforschung'), mielisairaaksijulistaminen, mielisairasolot, miljardinomistaja, monikielisraamattu, monivivahduksellinen, neulomatarvikkeidenkauppa, nuoruudenhempeys, nykyiskansainkirjallisuus, opetusvälikappaleet, osuustoimintaperiaate, pakaasiylypaino, palosammutuslaitos (!), palstaoikaisvedos (sen sijaan *palstavedos* puuttuu), *partio*poikaliike (*partioliike* puuttuu), *pesunvääntökone*, *poikamiehentavat*, *postietuantimaksu*, *postisäästöpankkiliike*, *pukeutumisesine*, *pääkaupunkimainen*, *reparaatiokustannukset*, *rikosentekijäsakki*, *rikosasiaintuomioistuin*, *ripillelaskutoimitus*, *ryöstöntapainen*, *sairaanruokajärjestys*, *sairashuoneenlääkäri*, *sammakonnujapä* 'sammakonpoika', *sappikiviäähky*, *satakielenliverry*, *sopimuksentekotilaisuus*, *sotamiehenlaulu*, *sotamiehentapainen*, *sukutilanpalautuminen*, *suolakaivoistyömies*, *suurkaupunginmukainen*, *suurriistanmetsästäjä*, *talonpoikaisedusmies*, *tuomarinvirkatalo*, *täinpoistolaitos* (!), *uskollisuudenrikkominen*, *valtaistuimeltasyökseminen*, *vasemmistosanomalehdistö*, *velvollisuudenlaininlyönti*, *venäläistyttämispuuha*, *väestönsuojelupalvelus*, *välikkannenmatkustaja*, *välimerkkienpano* (*välimerkintä* puuttuu), *yhteensovitusohdotus*, *yhteiskunnallistaloudellinen*, *yliooppilasmäinen*, *äitiysneuvonta-asema*, *ääninauhalletto*.

Hakusanojen oikeinkirjoitus teoksessa täyttää yleensä kohtuulliset vaatimukset. Vierasperäiset sanat näkyy pyrityn kirjoittamaan ohjeiden mukaisesti; sinne tänne on kuitenkin päässyt sellaisia lipsahduksia kuin *Austraalia*, *balttilainen* (s.v. *eestiläinen*; hakusanana on *balttilainen*), *descendentti* (näin vielä Airilalla 1945; vrt. *NS desendentti*), *Dniepr*, *Dniestr* (po. *Dnepr*, *Dnestr*), *ebenholtsi*, *fonetikko*, *gletscheri*, *granaatinheitin*, *Kanaan häät*, *kollegia-*

linen (s.v. *virasto*; hakusanana on *kollegiaalinen*), *kroatilainen*, *naivi* (tähän vulgääriin kirjoitusasuun on nimenomainen viittaus asun *naivi* kohdalla), *nyanssoida*, *romanilainen*, *sanskriitti* (po. *sanskritti*), *schlesialainen*, *schwabilainen*, *skizofrenia*, *varieerata*, *vodka*. Merkkillisin poikkeus ohjeista on š:n johdonmukainen ja siis tietoinen korvaaminen sh:lla: *broshyyri*, *pasha* (lukutapa *paša?* *pašša?*), *shakki*, *shekki*, *sheikki*, *tushi* jne. — mitä syytä arvokkaalla hakuteoksella on alentua noudattamaan sanomalehtien oikeinkirjoitusoiukkuja? Toinen kiusallinen seikka on vanhentuvan -llinen-lopun suosinta eräissä vierasperäisissä adjektiivissa: sanakirja on jo ilmestyessään ajasta jäljessä, kun se esittelee yksinomaisina asut *kliinillinen*, *kosmillinen*, *loogillinen*, *psykillinen* (pro *kliininen*, *kosminen*, *looginen*, *psykinen*; lyhyemmän asun hyväksi tapahtunut kumoushan on näiden sanojen osalta jo kiistaton tosiasia). Sellainenkin menneiden vuosikymmenien haamu kuin *romantillinen* näkyy teoksessa vielä kerran manatun esiin (rinnalla sentään myös *romanttinen*). — Kotoisten sanojen oikeinkirjoituksesta ei ole juuri huomautettavaa; esim. *otta* ~ *oitta* -verbien raja on käyty ohjeiden mukaisesti (ainoa huomaamani poikkeus: *punottaa* 'rot sein jne.'). Pari oudoksuttavaa hajapojointoa: *asteettain* (siihen viitataan s.v. *asteittain*), *hautaanpanijaiset*, *palohälyytys*.

Olen näinkin laajasti esitellyt Kataran sanakirjan hakusanoituksessa huomaamiani puutteita, koska ne ymmärtääkseni eivät voi olla vaikuttamatta haitallisesti teoksen käyttökelpoisuuteen nykysuomalais-saksalaisena tulkisanakirjana. Tällaiset puutteet ovat sitä valitettavampia, kun niiden poistaminen käytettävissä olleiden painettujen lähteiden avulla ei ilmeisesti olisi ollut mikään ylivoimainen teh-

tävä — monin verroin enemmän vai-
vaa ja huolta on toki vaatinut sana-
artikkelien saksalaisen puolen muok-
kaus, ja siitähän tekijä avustajineen
on selviytynyt kaikella kunnialla.
Yksityisen sanakirjantekijän hartioille
on tietysti mahdotonta ja epäoikeu-
denmukaistakin sälyttää vastuuta
työn kaikinpuolisesta moitteettomuus-
desta; sitä tärkeämpää on, että sana-
kirjantekijäin pyyteetöntä uurastusta

muistettaisiin ajoissa tukea asetta-
malla heidän käyttöönsä niin paljon
apuvoimia ja varoja kuin suuren ha-
kuteoksen varma onnistuminen suin-
kin edellyttää. Kustantajille tämä mer-
kinnee likinäköisesti ajatellen ikävän-
laista velvoitusta, kaukonäköisemmin
katsoen taas tilaisuutta tehdä arvo-
kasta kulttuurityötä tavalla, joka
ennemmin tai myöhemmin epäile-
mättä palkitsee itsensä.

TERHO ITKONEN